

Episode 2: 'Løsgængerer og partihopperer' – med Uffe Elbæk

Siden folketingsvalget i 2019 har det i sandhed været højsæson for partihopperi blandt politikerne på Christiansborg. Foreløbig har 12 folketingsmedlemmer forladt deres parti. Mange af dem er blevet løsgængere, mens andre er skiftet til andre partier. I Udstillet undersøger vi, om fænomener, som vi oplever lige nu, er danmarkshistorie. Dette afsnit stiller skarpt på det politiske parti og undersøger, om partiet som fænomen er så vigtigt for den danske kulturarv, at det fortjener at blive udstillet på Nationalmuseet.

Undervejs spørger jeg, om vi efterhånden er i en situation, hvor enkelte politikere, båret frem af pressen og sociale medier, kan vokse sig større end deres eget parti og nærmest blive knald eller fald for partiet.

Så velkommen til Udstillet fra Nationalmuseet i København. Jeg hedder Jacob Frische.

Og dermed også velkommen til mine to gæster. Uffe Elbæk, medlem af Folketinget for Frie Grønne og til Mikkel Venborg-Pedersen, som er seniorforsker her på museet.

Og Mikkel. Ud over at jeg skal bede dig om at øse af din viden om partiet og parlamentarismen. Så skal du også hjælpe mig med at kuratere både det politiske parti og i dagens anledning også hr. Uffe Elbæk som repræsentant for det politiske parti.

Og det her med at kuratere, hvis der er nogen, der ikke ved, det er sådan et musealt begreb, som handler om dybest set at tage stilling til, om noget skal med i en udstilling eller med i en samling. Det er jo dybest set det.

Det er det, og det er jo to ret forskellige ting.

Man kan jo godt udstille noget uden at samle det. Man kan også indsamle noget, som måske er så skrøbeligt, så det ikke kan tåle at blive udstillet. Så kuratering er begge dele, men det er det, vi foretager os til dagligt.

Nemlig. Og mig bekendt er Uffe jo ikke en skrøbelig person, men derfor kan det jo godt være noget af en genstand at udstille her på museet. Vi skal tage stilling til, om han har

en blivende kulturel værdi. Om han gør sig fortjent til at blive udstillet i hvert fald radiofonisk her i programmet.

Eller i hvert fald som repræsentant for partiet.

Lige nøjagtig.

Har du nogensinde været udstillet på museum før, Uffe?

Det har jeg faktisk. Eller noget jeg har skabt, er blevet udstillet. Jeg fik at vide, jeg blev faktisk helt paf, men Den Gamle By i Århus har en lokal udstilling omkring særlige ideer, der er vokset ud af Århus. Og da er jeg, og den uddannelse, som jeg tog initiativ til Kaospiloterne, blevet udstillet. Og er en del af samlingen.

Så du har haft følelsen lidt?

Ja, sammen med Arnbitter og Gnags. Godt selskab.

Jeg tænker du måske oftere har følt dig udstillet?

Ja, det er selvfølgelig rigtig. Altså, som politiker er man jo meget offentligt eksponeret, og nogle gange er det rigtig dejligt. Andre gange absolut ikke.

Og en del af det er jo at være medlem af et politisk parti. Hvad er det værste ved det?

Det værste er jo, at du kan opleve at bliver nødt til at gå på akkord med det, du helt personligt mener, ikke, at du føler, at du sælger ud af nogle helt grundlæggende værdier og holdninger. Og står i det der dilemma: Skal jeg rette ind i forhold til hvad gruppen har besluttet? Eller er det her så magtpåliggende, at du bliver nødt til at sige fra? Og så er der selvfølgelig en kattelem. Man kan sætte medlemmerne fri, altså alle gruppens medlemmer fri. Ja, det gør man jo ofte i sådanne etiske sager. Eller der er jo et meget godt system over på Christiansborg, der hedder Clearing System, der gør, at alle skal jo ikke være nede i salen hele tiden og stemme. Og så kan man jo lave en fredsommelig aftale om, at den dag, hvor man skal stemme om en given sag, og som man har det meget svært med, så er man bare ikke i salen.

Det dermed er du ved at bore dig ind i det der store dilemma mellem den politiske individualist og så partiet. Men før vi går dybere ind i det, så skal vi lige have et kort sammendrag af din politiske karriere, og det kommer her.

Uffe Elbæk blev født på Ry højskole i 1954. Han begyndte sin politiske karriere i 2001 som byrådspolitiker for Radikale Venstre i Århus.

Ti år efter i 2011 blev han valgt ind i Folketinget og fik jobbet som kulturminister i Helle Thorning-Schmidts regering. To år efter meldte han sig ud af Radikale Venstre, og efter et par måneder som løsgænger stiftede han i november 2013 partiet Alternativet. Halvandet år senere ved folketingsvalget den 18. Juni 2015 høstede Alternativet 4,8 procent af stemmerne og strøg overraskende ind i Folketinget med hele ni mandater.

Hvor er det crazy det her!

Den første februar sidste år trådte han på Alternativets landsmøde tilbage som politisk leder for derefter godt en måned senere den 9. marts helt at forlade partiet. Efter en måneds tid som løsgænger stiftede han den 20. April sidste år for anden gang i sit liv et politisk parti, nemlig Frie Grønne.

Ja, Uffe, det kan virke lidt som om du har et had-kærlighedsforhold til det der med partier. Nu spurgte jeg før, hvad det værste var med det politiske parti. Hvad er så det bedste?

Det er, at du er en del af et politisk fællesskab, og du sammen kan sætte dig nogle mål og arbejde efter det. Og nogle gange også lykkes med det. Det er jo noget helt særligt at indgå i et så forpligtende kollektiv sammenhæng, hvor vi siger, vi har lyst til at forandre Danmark og skubbe Danmark i en ny retning og få den folkelige opbakning, der skal til for at få sine idéer ind i folketingssalen. Ja, jeg elsker det der politiske fællesskab.

Men alt har jo en lys side og en dårlig og en mørk side. Og vi har været inde på nogle af de ting, der er svære ved sådan nogle politiske sammenhænge. De politiske

fællesskaber. Men som sagt det gode ved det, det er jo den der oplevelse af, at hvis man sætter sig et mål, og man løfter i flok, så kan det faktisk lykkes.

Men nu er det jo ikke givet, at der nødvendigvis altid skal være partier. Og hvis vi spoler tiden tilbage, Mikkel Venborg, jamen, så har vi ikke altid måtte slås med det, om jeg så må sige. Prøv at tage os tilbage til de politiske partiers fødsel. Altså hvordan er de historisk opstået?

Altså det er både rigtigt og forkert. Men partier som vi kender dem, for der er nogle forgængere, jeg vil vende tilbage til, men partier, som vi kender dem, de opstår i 1870'erne. Og opstår på lidt forskellig måde og på sin vis som sådan en praktisk foranstaltning. Det første det er Venstre som opstår præcis i 1870. Og er en samling af Venstre-grupperinger i Folketinget eller i Rigsdagen, for der var to kamre dengang, både et Folketing og et Landsting. De samler sig så og kalder sig Det Forenede Venstre. Men det er jo netop en Venstre, altså en oppositionsblok, som også samtidig er ret decentral. Den er jo liberal.

Så man skal faktisk helt frem til, jeg mener det er 1929, før Venstre får en landsforening. Indtil da er det stadigvæk sådan Det forenede Venstre. Og så kommer lige i hælene eller i halen på dem, så kommer på sin vis det modsatte, nemlig Socialistpartiet, som bliver til Socialdemokratiet. Det ligger jo i den socialistiske tanke, at man skal have et parti, som er hovedet i bevægelsen. Så de dannes der i 1870-71. Det berømte slag på Fælled, hvor man prøver decideret at slå dem ned, sker i 1872. Men de er ikke en del af Rigsdagen. De får faktisk først medlemmer på Rigsdagen i 1884, mener jeg det er. Så det er dem.

Og så var der et tredje parti, som kommer lidt senere, nemlig ind i 1880, og det er partiet Højre, som også samler sig sammen af forskellige interesser og danner et egentligt parti. Det overlever så til gengæld ikke den grundlovsrevision, som er i 1915, fordi det her parti Højre, det var efterhånden blev meget, meget lille i Folketinget. Men til gengæld var meget stort i Landstinget og havde indtil 1901 også dannet regeringen. Men de overlever ikke rigtig 1915 og forsvinder. Og så danner man Det Konservative Folkeparti i 1916, hvor ret store dele af Højre går hen. Men dog ikke ikke det hele. Så det er tre af de partier, vi kender, og så det sidste af de gamle, som man jo siger, de fire gamle partier, som Uffe Elbæk jo har en fortid i, det er Det Radikale Venstre.

Man skal virkelig lægge mærke til navnet. Det var Venstres venstrefløj, altså de radikalt venstreorienterede. Det havde egentlig ikke noget med socialisme at gøre. Det Radikale, det var til gengæld et spørgsmål om... Det helt store spørgsmål for de radikale, da de bryder ud i 1905, er spørgsmål om forsvaret af Danmark og særligt forsvaret af København. Det berømte spørgsmål: Hvad skal det nytte? Altså tanken om, at man ikke militært kan forsvare Danmark.

Så det er på sin vis de fire gamle partier, vi kender i dag, og det system holder så, og det er ret enestående i europæisk sammenhæng. Det holder så indtil det næste parti kommer, det er SF i 1958.

Men hvorfor er de der partier vigtige? Altså fordi i princippet tæller man jo bare hvor mange der stemmer for og hvor mange der stemmer imod. Så i princippet kunne alle jo godt sidde der i egen person?

Ja, og det var faktisk også den oprindelige ide. Og nu siger jeg jo netop 1870-71 og 80erne, men grundloven, junigrundloven, den er jo fra 1849, så det er jo tidligere. Junigrundloven kender ikke partier, og det var helt med vilje. Det var grundlovsfædrene meget, meget magtpåliggende, at man ikke foreskrev parlamentets medlemmer noget. Og det var baseret lidt på dels den erfaring man kendte fra Frankrig. Både den store franske revolution, som jo endte i et rædselsherredømme, og som havde sådan nogle meget faste grupperinger.

Men også det parlament som sad efter den franske revolution i 1830. Hvor man ligefrem mødte ind med skriftlige prokura. Men det gjorde jo også, at parlamentet kunne ikke forhandle overhovedet. Og det ville man simpelthen ikke, da man sad i 48-49 og skulle lave en grundlov.

Så derfor kendte man det ikke. Men der var alligevel en form for partier, men de var bare ikke på Rigsdagen. Der var sådan nogle politiske klubber, ville vi vel sige i dag. De mest berømte var de nationalliberale, som også var dem, der på mange måder bar grundlovstanken og også dannede regering indtil katastrofen i 1864. Den anden mest berømte var Bondevennernes Selskab. Det er dem, der ligger bag partiet Venstre faktisk. Men de mødtes uden for Rigsdagen, og det var faktisk sådan indtil der omkring

1870, hvis man stod på talerstolen i Folketinget og sagde mit parti, så blev man irettesat. Og helt officielt, så kommer de faktisk først ind på Folketingets orden i 1918, da Folketinget rykker ind på det nuværende Christiansborg. Så indfører man partiets ordfører i forretningsordenen, man indretter gruppeværelser til partierne, og så er de ligesom blevet en del af statsskikken for alvor.

Og hvorfor får man brug for dem? Altså er det for bedre at kunne holde styr på, hvad folk mener eller hvorfor er det egentlig nødvendigt?

Meget hurtigt, viser det sig... Det havde faktisk vist sig inden... Altså i 1849, det er jo det, man skal forestille sig, man ved faktisk ikke helt, hvad man har med at gøre. Altså enevælden er faldet. Det sker i marts 1848. Som en reaktion på det så bryder krigen i Slesvig ud. Og så skal man i den der krigssituation, hvor de unge danske mænd er sendt til fronten, så skal man i København prøve at lave et eller andet, der ligner et demokrati. Og der kigger man selvfølgelig på de, nu nævnte jeg Frankrig, man kigger på Belgien, som var opstået i 1830 og havde fået en grundlov, der var liberal. Man kiggede på den Norge kortvarigt havde i 1814 og prøvede at skrive en grundlov.

Og Junigrundloven bliver noget af det mest liberale overhovedet i Europa. Men den overlever bare ikke Første Slesvigske Krig, som slutter i 1851. For der får man så det helt bizarre, at i Danmark, altså i Kongeriget Danmark, er man så under Junigrundlovens bestemmelser. Men Slesvig og Holsten, de fortsætter i princippet som enevældigt styret, og det skal man så på en eller anden måde have til at fungere. Så derfor laver man den grundlov, vi alle sammen har glemt i dag, som hedder Fællesforfatningen. Sådant en slags overordnet, der ligesom skal få det der til at fungere.

Da man så taber Slesvig-Holsten i 1864, så står man jo endnu engang, så har man både en Junigrundlov som er sådan lidt... Og en Fællesforfatning, som altså er helt overflødig. Og så laver man den reviderede grundlov af 1866, hvor man for Folketingets vedkommende fortsætter den der relativt liberale, for eksempel ret almindelig valgret og valgtpligt. Eller underskyld valgbarhed. I hvert fald for mænd. Men til gengæld Landstinget bliver meget, meget konservativt. Man indfører det, vi i dag næsten kun kender fra Storbritannien med kongevalgte medlemmer for eksempel.

Og det er så dér, man også danner regering ud fra. Men i hele dette spil fra 1849 til 1866, det er hele tiden forsøg på at finde en måde at lave et demokrati på.

Det viser sig i praksis meget hurtigt, at man kan ikke have et parlament, hvor alle er en stemme, altså det virker ikke. Og så begynder de der gruppedannelser uden for Rigsdagen at fungere. Men som sagt indtil omkring 1870 der refererer man altså helst ikke til dem. Så begynder man at gøre det, og efterhånden så følger statsskikken med.

Og de kommer vel også til at være en slags, ja altså, brugsanvisning til politikere eller i hvert fald en kategorisering af politikere, så vælgere ved sådan nogenlunde, hvad man har med at gøre.

Det gør det, og det følger jo også op med noget andet, som, ja nu er du jo journalist. Altså hvorfor dette er firepartisystem? En af grundene til, at det kommer til at fungere så godt, er, at der kommer en presse med som en del på samme måde. Og helt ind til 1950'erne, så vil enhver dansk købstad have tre eller fire aviser, som ligesom støtter de her fire partier. Og så har vælgerne noget at orientere sig omkring. Men særligt Venstre og Socialdemokratiet danner jo hele kulturer.

For Venstre, der er jo højskolerne, landbrugskolerne, landbruget, andelsbevægelsen osv.

Og for socialdemokratiet arbejderbevægelsens institutioner. Og den dag i dag kan man jo høre det. Det tror jeg også, Uffe Elbæk vil have lagt mærke til i Folketinget. Begge partier taler jo gerne om folk, men de mener ikke nødvendigvis helt det samme, når de siger det. Det er den der baggrund helt tilbage i enten landbrugsorganisationer og Bondevennernes Selskab eller i arbejderbevægelsen.

Så vil jeg lige sige: Tankerne fra de nationalliberale, de dør fuldstændig i 1864. Altså de står i spidsen for katastrofen, og hvorfor man får den dér konservative grundlov er simpelthen en reaktion på denne katastrofe. Men så kommer tankerne selvfølgelig igen, og man kan se en hel del af dem netop i Det Radikale Venstre.

Men der opstod i hvert fald et system, som det i hvert fald er til at få overblik over sådan nogenlunde.

Jeg synes jo også, at du var inde på en vigtig pointe: En af grundene til, at vi har partier, det er jo ikke bare, at vælgerne kan orientere sig og nogenlunde finde ud af, hvad det er for nogle politikere, de stemmer på. Men det er jo også, at man kan lave aftaler, som holder, og at man ved, at hvis man er blevet enige, jamen så holder den aftale fremadrettet.

Så der er altså også noget rent politisk håndværksmæssigt, hvor partierne spiller en meget, meget stor rolle.

Det ville simpelthen være næsten uoverskueligt uoverkommeligt at skulle lave aftaler på tværs af en masse enkeltmedlemmer.

Ja, altså. Forestil dig, at du skulle have lavet hjælpepakker. Nu sidder vi her midt i en corona-tid, og hvor partierne jo godt kan blive meget påvirkede af, hvad den offentlige opinion siger om hvad der er det rigtige i dag i forhold til i går. Og der synes jeg altså det er meget fint, at der er et forhandlingssystem, hvor når vi har skrevet under på en aftale, jamen så holder den.

Men Uffe, hvad er det så, der er ved at ske med de politiske partier i takt med, at vi ser en større grad af løsgængere, som vi i hvert fald har set på det seneste.

Det, som der også blev sagt før, det er jo at både Venstre og Socialdemokratiet jo tog afsæt i en stor folkelig bevægelse. Og der var rigtig, rigtig mange mennesker, som var politisk engagerede og var medlem af et parti.

Og det er jo ikke tilfældet i dag. I dag er der jo, jeg kender ikke de aktuelle tal, men lad os sige, at der er omkring 3-4 procent af danskerne, som er medlem af et politisk parti.

Og det vil sige, at partierne som organisme jo ikke har en stærk folkelig forankring længere. Det er svært at få folk til at melde sig ind i et parti. Det er endnu sværere at få folk til at stille op til at være folketingskandidat eller byråds kandidat eller regionskandidat. Og det gør jo, at hele den folkelige involvering, politiske engagement, den bliver svækket, og det, som jeg også synes er problematisk, er, at hvis du kigger på mine kollegaer ovre på Christiansborg på tværs af partierne, minder jo meget om

hinanden i forhold til uddannelsesbaggrund og sociale og kulturelle referencer, så der er et gab imellem det vi skal repræsentere, den mangfoldighed der er ude i samfundet, og så den homogenitet, der er inden for murene.

Så derfor synes jeg jo det er relevant at sige: Jamen, kan man tillade sig at kalde det her et 4 procents demokrati? Altså i forhold til antallet af medlemmer i partierne. Eller burde man sige, at vi skal op på et 96 procents demokrati? Altså hvordan ilter vi det politiske system? Hvordan vitaliserer vi det politiske system? Og den debat foregår jo livligt internt i partierne, for de ved jo godt, at de har en udfordring i forhold til at få medlemmer og få gode kandidater, og det har jeg da selv nogle bud på. Men det kan vi altid komme tilbage til i den her snak, hvis vores samtale går i den retning.

Hvad tænker du der, Mikkel?

Jeg vil blot sige, at det er et evigt problem, når man laver et demokratisk system. Altså helt tilbage i 1848, hvor enevælden var væk, og man havde intet system. Så skulle man jo gøre noget, og der indkalder man det, der hedder Den Grundlovgivende Rigsforsamling, og den skulle man jo have sammensat på en eller anden facon. Kongen valgte nogle medlemmer, men den var primært folkevalgt.

Og der greb man tilbage til et system, man havde haft i nogle år. Det, der hedder stænderforsamlingerne, som også havde nogle valgte medlemmer, men da viste det sig jo, en berømt sag nede for Sydsjælland, at de nationalliberales, en af deres førere var en københavnsk professor Clausen, han var jo selvskrevet til at sidde der. Han var juraprofessor, mener jeg. Men han tabte sit sæde til en en skrædder. Og så blev han kongevalgt medlem, så han var jo med. Men der kom de nationalliberale jo i knibe mellem på den ene side et ideal de havde om almindelig valgret og store partier og så videre. Og på den anden side, man kunne jo ikke have, at folket ikke kunne finde ud af, at man skulle vælge én, der kunne, frem for en skrædder. Han havde, hvis den da også ved krybskytte. Det var helt galt.

Så for de nationalliberale blev det et stort problem. Men det er en tanke, som man altid tror, man vil have i politiske partier lige fra dengang og frem. Og så havde man selvfølgelig også diskussionen om, hvem der skal have stemmeret. Og det blev så mænd og særligt til Landstinget af et vist formueforhold.

Spørgsmålet er så, om vi er på vej til at tage nogle skridt tilbage til et system fra før partierne. Fordi vi ser jo, altså Uffe du er jo faktisk selv et godt eksempel på det, en politiker som næsten bliver større end partiet, og hvis betydning for partiet bliver enorm, når man trækker sig ud af partiet. Vi har også aktuelt Inger Støjberg, som jo står og kan vælge mellem, hvilket parti på højrefløjten hun egentlig vil give kunstigt åndedræt. Og det kan blive knald eller fald for dem. Så hvad er det, der gør, at vi er kommet dertil, hvor disse politiske stjerner betyder så meget for partierne? Og ikke omvendt.

Det er der garanteret flere grunde til. En af dem er selvfølgelig, hvordan medierne har udviklet sig. Altså hvor du ser et helt andet medielandskab. Vi hørte lige før, at for 50 år siden eller 100 år siden, da var der partipresse.

Du havde Demokraten, du havde Aktuelt, og du havde Berlingske. I dag har du sociale medier.

Venstrefolk læste altid noget, der hedder noget med tidende.

Radikale havde Skive Folkeblad.

Nej, men i dag ser vi jo et helt andet medie billede, og det betyder, at du som enkelt politiker i kraft af de sociale medieplatforme kan få en direkte kommunikation med vælgerne, som kan være helt overvældende. Og derfor altså både sociale medieplatform, hele individualiseringen, som i det hele taget gennemstrømmer vores samfund. Det er summen af alle de der ting der gør, at du ser sådan nogle politiske mediestjerne som eksempelvis Inger Støjberg eller Lars Løkke. Eller Mette Frederiksen for den sags skyld, hvor hele Danmark kommer til at snakke om hendes selv makrelmad.

Men man har altid kendt markante politikere jo altså.

Ingen tvivl.

De store Venstrehøvdinge og på godt og skidt Konseilspræsident Estrup eller Thorvald Stauning eller... Det har man jo haft.

Selvfølgelig, selvfølgelig, men der er bare en helt anden hastighed og en helt anden dynamik på grund af de sociale medier.

Ja, og spørgsmålet er så, hvor det fører os hen, og hvad fremtiden er for det politiske parti. Men lad os lige prøve at gribe tilbage til, hvorfor vi også er her.

Vi er her jo ikke bare for sjov. Vi er her jo i kurateringsmæssigt øjemed i dag.

Mikkel i forhold til både Uffe Elbæk som repræsentant for det politiske parti og også det politiske parti som sådan.

Det er jo sådan, at når man skal indsamle et begreb, det kan man jo ikke, så er man nødt til at finde en eller anden forkropsliggørelse af det.

Og det er godt, at vi har Uffe i dag. Men er det politiske parti som sådan, er det værd at putte på museum? Giver det mening? Altså, vi har jo udarbejdet i programmet det vi kalder den lille kuratorhåndbog med nogle begreber, som man typisk stiller sig selv. Det tror jeg også museumsfolk, som dig gør, stiller sig selv, når man skal afgøre, om en genstand, som det typisk er det handler om, er noget, man skal optage på museet i samlingen og i givet fald om man skal udstille den.

Og et af spørgsmålene, man stiller, det er, om den er repræsentativ.

Repræsentativ.

Det politiske parti er absolut repræsentativt. Det er det alene af den samtale, vi har haft. Så fremgår det, at det har spillet så kæmpestor en rolle i landets styre siden grundlovene. Så det er det. Det er repræsentativt for den måde, Danmark er indrettet på. Så er det så oven i købet også internationalt repræsentativt, fordi vi lever i en del af verden, som har demokratiet.

Vi har så som det tredje element jo et af de ældste oven i købet. Og et af de få, som kom sådan rimelig uskadt gennem Anden Verdenskrig også. Så det er det absolut. Der er ingen tvivl der.

Og hvad er det, det er repræsentativt for?

Det er repræsentativt for den måde at styre land og rige på, som det er med til. Det er også repræsentativt for et folkeligt engagement i sit både store samfund, men også nære samfund. Netop det her særligt Venstre og Socialdemokratiet har dannet. At de er kommet ud af de her meget store folkelige bevægelser.

Og hvor god en kandidat er Uffe så?

Altså ikke som politisk kandidat, men som kandidat til at blive udstillet?

Generelt vil jeg sige, at ethvert folketingsmedlem er en god kandidat. Fordi ethvert folketingsmedlem er repræsentant for det her, som partiet skal vise. Så det er sådan set glimrende.

Men det er jo ikke alle, der har cirklet ind og ud af partier og været løsgænger og startet nye partier, som Uffe har?

Ej, men der rammer Uffe måske et lidt andet kriterium, som er meget, meget ældre, men sådan en slags Kunstammer-kriterium.

Hvad går det ud på?

Er det det, vi også kalder raritets-kabinettet?

Ja, men man skal jo huske på, at ord har ændret betydning. Det der var det vigtige for et kunstammer, det var at man var kuriøs.

I dag tror man, det betyder fjollet, men det gør det ikke. Det betyder, at man vækker nysgerrighed, og det tror jeg godt, vi kan sige, at det gør Uffe.

Det tager jeg som et kompliment. Jeg tænker også, når noget kommer på museum, så tænker man, at deres tid er omme.

Er partiernes tid ved at være omme, Uffe?

Ja, altså man kan i hvert fald sige, at den måde vi forstår demokratiet på i Danmark, er en truet dyreart. Jeg tror der er omkring 8 procent af verdens befolkning, som man vil sige lever i et velfungerende demokrati. Og så sent som for et par måneder siden, så kom den organisation, der hedder Freedom House, som laver sådan en rating af demokratiets udvikling på globalt plan, ud med deres årsrapport. Og der var der, hvis jeg husker tallene rigtigt, 80 lande, der var gået tilbage. Der var kun ét land, der var gået frem. Det var et afrikansk land. Alt andet var status quo. Og det vil sige, at altså den måde, vi sidder her og snakker om demokrati. Og Christiansborg ligger lige rundt om hjørnet, og der er rimelig let adgang til os politikere. Der er en levende, demokratisk debat. Så tænker vi: Jamen, sådan er det alle steder, og det er det ikke. Det går faktisk den stik modsatte retning. Vi ser autoritære regimer de fleste steder.

Og desværre, nu snakkede vi også om sociale medier lige før, så ser vi jo, at de sociale medier ved Gud har en skyggeside, fordi at vi aldrig har set så meget fake news og forsøg på at manipulere demokratiske valg.

Vi havde hele sagen omkring Cambridge Analytica og den måde Facebook brugte sin viden på om deres følgere. Så der er al mulig grund til at indsamle det der objekt, der hedder partiet for det er ikke sikkert, vi har det i morgen.

Og er du også nervøs i en dansk kontekst?

Jamen, det er jeg forstået på den måde, at jeg synes, det er bekymrende, at der ikke er flere mennesker, som har lyst til at være medlem af et politisk parti. Jeg bliver bekymret, når vi får de her tillidsundersøgelser, hvor det gab mellem borgerne på den ene side og os folkevalgte på den anden bliver større og større. Og jeg kan se, at nogle meget respekterede demokratiske institutioner som ombudsmandsinstitutionen bliver taget mindre og mindre seriøst af os som politikere.

Så synes jeg, at der er, det er overhovedet ikke i sammenligning med hvad man ser i USA for eksempel eller andre steder, men alligevel kan jeg se, at der er nogle af de samme rystelser ned igennem systemet. Så jeg har jo ændret holdning til, at jeg ville ændre hele det demokratiske system til at sige: Faktisk så står vi i en situation i dag, hvor

vi på den ene side skal stå op for vores demokratiske institutioner og på den anden side skal prøve at udvikle dem.

Og en af de måder, jeg selv har forsøgt at bidrage med, var jo blandt andet ved at foreslå borgerforslag.dk, som er et helt nyt demokratisk værktøj, kan man sige. Hvor en borger i dag, hvis vedkommende får 50.000 andre borgere til at bakke forslaget op, får det tema til debat nede i Folketingssalen. Det er første gang, at der er en vej direkte ind i folketingsalen i forhold til at sætte dagsordenen dernede og tvinge alle os partier til at forholde os til det pågældende emne.

Men altså jeg har nogle helt klare forestillinger om, at det kan udvikles meget mere end det, der er i dag.

Man kan vel også se noget positivt i den der personificering i den forstand, at den skaber noget engagement hos befolkningen, som går i dialog på sociale medier. Der kommer en helt anden saft og kraft i den politiske debat når man flytter fokus fra parti og til nogle markante personer. Kan der ikke være noget positivt i det også?

Jo, jo absolut. Igen skal vi ikke regne med, at den model vi har i Danmark, at det er sådan man har det alle andre steder. Men hvis man går ned på byniveau, så ser man jo for eksempel, hvis du tager et byråd som i Toronto, der har de heller ikke partier. Altså, der er de opstillede i kredse, og så repræsenterer du kredsen. Og altså.

Jo mere jeg har dykket ned i andre måder at organisere demokratisk beslutningsprocesser på, så kan jeg se, at der er en mangfoldighed af andre modeller end den vi har herhjemme, og det har været meget berigende. Eksempelvis et andet forslag, som jeg også har stillet ovre i folketingsalen, er egentlig at genindføre tokammer-systemet. Forstået på den måde, at vi har Folketinget, et repræsentativt demokrati der. Og så er mit forslag at lave det, man kalder en borgerting, hvor man som i et lotteri løfter hundreder borgere ind i det her borgerting. Og de borgere skal så afspejle den mangfoldighed, vi har i Danmark. Aldersmæssige, socialt, kulturelt, etc.

Hvad skulle det give?

Jamen, borgertingets opgave skulle så være at kunne tage temaer op og komme med anbefalinger til os inde i folketingssalen. Man har sat det i system i Østbelgien, hvor det simpelthen er blevet institutionaliseret. Det er en måde, de arbejder med politiske problemstillinger på. Og borgertinget som sådan har vi jo også brugt i Københavns Kommune i forbindelse med for så sent som for et halvt år siden, hvor man skulle finde ud af, hvordan trafikplanlægning skulle foregå i det centrale København. Man har set det i Gdansk, i Madrid, i Paris.

Mange steder begynder man at bruge det demokratiske værktøj, hvor man siger, at nu vælger og udpeger vi ikke ud fra politisk baggrund. Nu tager vi nærmest som vi kender det fra nævningetinget, at det er en borgerpligt. Du bliver udtrukket. Du kan selvfølgelig sige nej, hvis du ikke har lyst til det. Men at det minder om den sammensætning, befolkningen i øvrigt har i Danmark. Og det er mit bedste bud på en vitalisering af vores systemerovre på Christiansborg. Det er at lægge sådan nogle nye elementer ind i det. Stadigvæk med en klar kontrakt, der handler om, at det i sidste ende er os inde i folketingssalen, der træffer den endelige beslutning.

Så hvis jeg må have lov at konkludere, så ser du, at det politiske parti måske på visse punkter er på vej på museum i den negative facon. I hvert fald værd at putte på museum.

Jeg vil lige sige, at museer ikke nødvendigvis indsamler og udstiller ting, der er passé.

Nej, nej.

Det kan bestemt godt være stærkt livagtigt og levende stadigvæk.

Men der kan være nogle interessante demokratiske udviklinger, som måske ikke nødvendigvis har noget med partierne at gøre. Men hvad med dig selv? Er du på vej til ligesom at komme på museum eller i hvert fald at have fortiden bag mig om jeg så må sige?

Jeg starter måske et nyt kapitel. Altså, jeg har truffet en beslutning om, at dette er den sidste folketingsperiode, hvor jeg sidder.

Når vi kommer frem til valget om et par år, så er jeg næsten 70 år, ikke. Og jeg har det sådan: Nu skal den næste generation op på scenen. Det synes de unge mennesker, jeg har arbejdet sammen med absolut er en rigtig, rigtig dårlig idé. Så de presser på hver eneste dag og siger: Den beslutning skal du lave om. Men inde i hjertet har jeg truffet den.

Og hvad siger du, Mikkel? Med det historiske overblik og perspektiv i forhold til partierne, hvis vi skal prøve at runde vores snak af her. Hvor ser du, det er på vej hen? Altså ud over det måske er på vej på museum. Hvor er partierne og politikerne på vej hen?

Jeg vil lige nævne, inden jeg svarer på det, at nu havde vi lige et par kriterier. Vi glemte det vigtigste. Og det er det, der hedder proveniensen.

Og hvad går det ud på?

Ja, det er dels det, som mennesker med en vis alder kan huske: tid, sted og anvendelse. Kan man datere det? Ved man, hvor det er? Ved man, hvordan det er brugt? Det gør vi her. Men det betyder også: Er der fortællinger knyttet til det? Kan man koble andre kilder og andre forhold til, og det kan vi jo i vid udstrækning både med partiet og også med Uffe Elbæk som repræsentant for det. Og det er faktisk i en moderne indsamling et af de aller aller vigtigste kriterier.

Kan genstanden fortælle noget ud over sig selv? Ja, det kan det i det her tilfælde.

Så den genstand, det politiske parti, vil vi gerne have på Nationalmuseet, og vi vil også i princippet gerne have Uffe Elbæk som repræsentant for det?

Vi vil måske gerne have et par stykker.

Ja, sådan som demokratisk princip ville det nok være meget godt.

Ligesom vi sådan med jævne mellemrum ved valgkampe indsamler alle partiernes plakater. Så vil vi nok også gerne have... Men jeg vil da sige i samlingen, vi har ikke en partistiftere i samlingen, så det kunne da godt være, at det var rart at få.

Og med fremtidsbrillerne dér. Hvis du nu sidder om 100 år, det kan godt være, det bliver svært, men hvis du sidder om 100 år og skal bygge en udstilling omkring folkestyret i Danmark, hvor tror du så, det har bevæget sig hen? Hvad er det for en historie, vi kommer til at fortælle om de næste 100 år? Og partierne?

Det er jeg ikke kvalificeret til at svare på.

Nej, men du er den bedst kvalificerede af os.

Det er muligt, men min ekspertise, den går bag ud. Ikke fremad.

Hvad siger du så Uffe?

Det er jo meget også min egen forhåbning, ikke? Altså, jeg håber jo, at vi vil opleve et meget stærkere demokrati nedefra og meget lokalt baseret demokrati, og det man kunne forestille sig, det er ja, hvis man overhovedet tør nævne det begreb i så nydelig en radioudsendelser som det her, er altså et meget mere anarkistisk demokrati.

Hvor du organiserer demokratiet på, ja, nærmest gadeniveau eller bydelsniveau og den vej op. Og jeg tror, at når jeg kigger på, hvad der bliver diskuteret ude i den store verden også om disse emner, så er der flere og flere stemmer, der siger, at man vil komme til at opleve et globalt demokrati. Vi har jo FN, men FN er jo ikke en demokratisk forsamling. Det er jo en forsamling af repræsentanter for de pågældende lande. Du har jo ikke et globalt parlament, og da tror jeg, at der kommer nogle helt nye typer brudflader, og vi kommer til at se folk, der kobler sig sammen langt mere i bevægelser end traditionelle partier, som vi kender det fra Christiansborg.

Hermed et kig ind i krystalkuglen, og det bliver så det sidste, der bliver plads til i Udstillet på Nationalmuseet i dag. I skal have tak begge to for, at I kom forbi, Uffe Elbæk og Mikkel Vendborg-Pedersen. Jeg hedder Jacob Frische, og programmet her var tilrettelagt af Kenneth Borgenholt. Vi vender tilbage på et andet tidspunkt og kaster et musealt blik på et aktuelt fænomen og kigger ned i den lille kuratorhåndbog for at se om det, der foregår i nutiden, er værd at udstille på Nationalmuseet.